

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

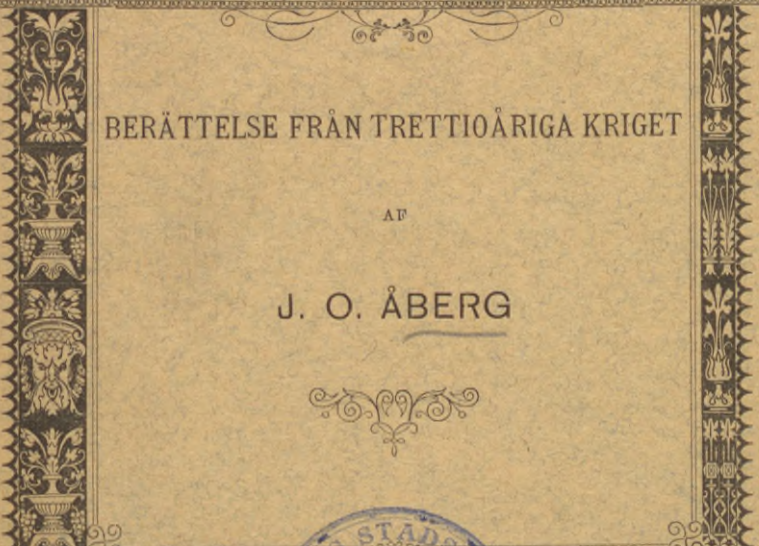

UPPSALA
UNIVERSITET

Pris list
501

HJELTEDÅD

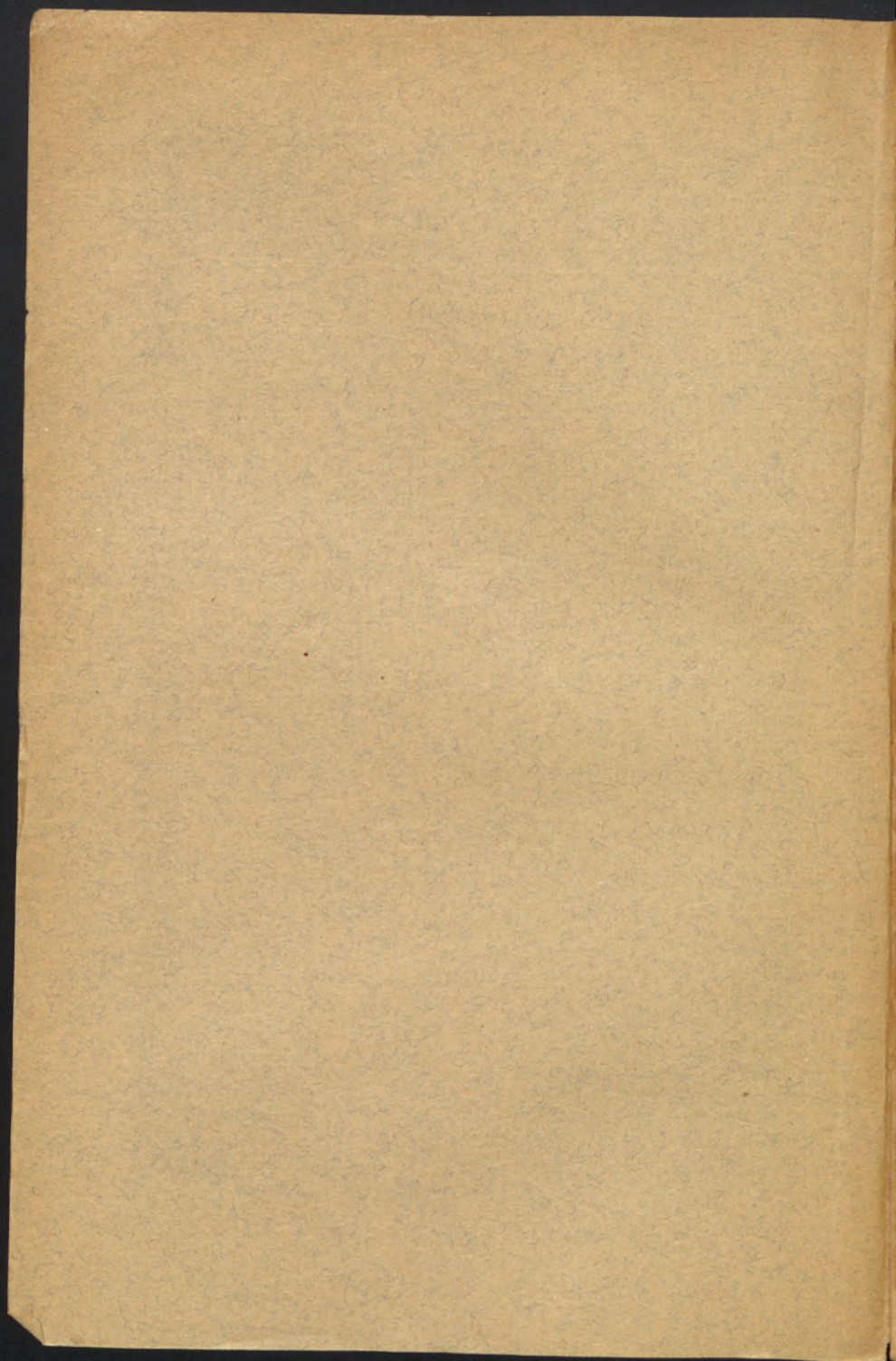
BERÄTTELSE FRÅN TRETTIOÅRIGA KRIGET

AF

J. O. ÅBERG

Pris: 40 öre

HJELTEDÅD

BERÄTTELSE FRÅN TRETTIOÅRIGA KRIGET

AF

J. O. ÅBERG.

—♦—
STOCKHOLM
KARL GUSTAFSSON.

STOCKHOLM,
JOHN BJÖRKMANS BOKTRYCKERI,
1889.

Bland alla Gustaf II Adolfs fältherrar var Johan Banér en af de förnämste. Efter konungens död var det också han, som erhöi hufvudbefälet öfver den protestantiska hären.

Sedan den split och den tvedrägt, som en längre tid varit rådande mellan svenskarnes bundsförvandter och dem sjelfve, bilagts genom Banérs oförskräckta och kraftiga uppträdande, beslöt denne i sin här alldeles enväldige fältherre, att så hastigt som möjligt göra slag i saken. Han styrktes så mycket mera i denna afsigt, som han plötsligt fick veta, att tyske kejsaren vid samma tillfälle, nyåret 1647, höll riksdag i Regensburg, samt att den stränga vintern isbelagt Tysklands alla floder. Regensburg ligger nemligen på södra stranden af Donau, och Banér hoppades för den skull, att öfverraskningen, ledd med djerfhed och mod, icke skulle misslyckas.

Efter det att Banér erhållit löfte af Guebriant, anförare för de med hans här förenade weimarianske trupperne och af den skicklige partigångaren Taupadel, att blifva till fullo understödd, inbröt han den 2 jan. 1641 i det så kallade öfre Pfalz samt skyndade ned mot Regensburg.

Den tappre Königsmarck, han, som vid slutet af trettioåriga kriget eröfrade Lilla Sidan af Prag, anförde banérska förtruppen och hade vid Amberg, norr om Regensburg, en häftig drabbning med österrikarne, hvilka med förlust drefvos ur fältet, hvarefter hufvudhären redan den 17 i ofvan nämnde månad ankom till Regens-
tauf, en liten stad ej långt ifrån Regensburg.

Det var härifrån som Banér hotade den gamla tyska riksstaden och spred en oerhörd förskräckelse såväl inom densamma, som öfver den kringliggande nejd.

Men här visade det sig, hur vanskligt det är att sätta sin förtröstan till väder och vind. Banér hade ej legadt många timmar utanför Regensburg, förrän ett häftigt töväder gjorde, att isen på Donau bröt upp och omöjliggjorde all broslagning.

Det öfverensstämde likväl icke med Banérs lynne att för denna motgång lemna de så godt som redan öfverrumplade fienderne oantastade. För den skull började han att af alla krafter arbeta på att ändock bemäktiga sig staden.

Men nu inträffade en händelse, som hade det menligaste inflytande på krigsoperationerne. Weimarianarne vägrade nemligen att längre vara med om belägringen, utan fördrade goda vinterkvarter för sig. Efter många stridigheter med deras anförare, Guebriant och Taupadel, begåfvo sig desse bort med sin här, och lemnade Banér och svenskarne ensamme utanför staden.

Der inom arbetades natt och dag på försvaret och kejsaren sjelf skydde inga mödor för att uppmuntra sitt folk. Derjemte skickades ifriga bud till trupperne i Bayern, Österrike och Böhmen, och det så hemligt, att den samlade styrkan redan var på väg till Regensburgs undsättning, innan Banér ens hade någon aning derom.

En tillfällighet räddade svenskarne. Då Gleen med sin undsättningskår var i närheten af Regensburg, råkade han, troligtvis i okunnighet om Banérs ställning, att gå så nära denna, att Banér började ana oråd och utsände kunskapare. På grund af deras berättelser beslöt Banér att rädda sig, medan det var tid.

I största hemlighet bröt han för den skull upp och styrde kosan mot Böhmen samt befallde alla de kring-spridda afdelningarne att skynda efter.

En af dessa afdelningar, bestående af två tusen ryttare, något fotfolk, men icke en enda kanon, samt anförd af den enarmade Erik Slange, fick budskapet så sent, att den icke kunde hinna undan längre än till den vid floden Naab och närheten af böhmiska gränsen liggande staden Neuburg. Här beslöt likväl den oförfärade Slange att hålla stånd mot den förföljande erkehertigen Leopold Wilhelm och till det yttersta försvara sig,

oaktadt Neuburgs murar voro till största delen dels nedskjutna, dels på annat sätt raserade.

Och det är under denna hjulstrid, som började den 8 mars och slutade den 11 och som räddade den återtagande banérska hären, som efterföljande tilldrager sig.

2.

Det var tidigt på morgonen den 8 mars. Det häftiga tövädret hade gjort alla vägarne nära nog obrukbara, och det var endast med största svårighet, som erkehertigen kunde framföra sin här.

Så snart Erik Slange hunnit Neuburg, red han genast ut för att undersöka belägenheten. Och hvad han nu i morgongryningen såg, var sannerligen ej ämnadt att ingifva honom något hopp om framgång.

Detta sade också uppriktigt hans underbefälhafvare, men ändå rådde ingen till dagtingan. Liksom deras anförare voro också alla fast beslutne att visa de påfviske, att Banérs soldater ännu ej förlorat modet genom motgångarne.

Knektarne grepo sig genast an med arbetet på de skröpliga vallarne och innan solen gick ned hade de hjälpligt uppkastat tillfälliga forskansningar, dels inom, dels bredvid de gamla.

När Erik Slange vid middagstiden red genom Neuburgs gator, samlades den lilla stadens råd och styresmän och bådö honom att »för död och pina» ej utsätta deras samhälle för en belägrings fasor.

Slange teg en stund. Derpå sade han med allvarlig stämma:

»Det gör mig ondt att ej kunna villfara eder begäran. Mine landsmäns säkerhet ropar högre än edra böner.»

Och med detta besked måste stadsboarne åtnöja sig.

I stadens sydligaste kvarter, uteslutande bebodt af den fattigaste delen af befolkningen, låg, och ligger väl ännu, så framt detta kvarter ej blifvit ombygdt, den smala och krokiga Munkgatan, som erhållit sitt namn deraf, att de late och sysslolöse munkar, som heldre tiggde sitt bröd och sitt uppehälle genom att vandra omkring, än de förvärfvade det medelst nyttiga syssel-sättningar, uteslutande hade sina torftiga bostäder der.

Men utom desse munkar funnos äfven andra fattige der boende. En bland desse var skoffickaren Andreas Muntz, en medelålders karl, som i sitt anletes svett försökte att försörja sig och de sina. Muntz var enkeman och hade tvenne barn, en son och en dotter. Sonen tjenade i den protestantiska hären, och ett par år hade redan gått om, utan att fadren erhållit någon under-rättelse om honom, hvadan han ansågs för död.

Andreas Muntz öfverflyttade därför all sin kärlek på dottern Maria, ansedd för att vara Neuburgs vackraste flicka. Vid tidpunkten af denna skildring hade hon redan sett aderton somrar väcka till lif blommorna omkring sin vackert belägna födelsestad.

Ju äldre den unga flickan blef, desto mera tilltog hon i fågring. Denna omständighet, långt ifrån ått glädja fadren, satte honom deremot i så mycket större oro, som han ganska följdriktigt ansåg, att faran för henne skulle blifva större under denna oroliga tid, då våldsbragder af allehanda slag hörde nära nog till ordningen för dagen.

Han öfvertalade för den skull dottern att hålla sig inne så mycket som möjligt, men när det ej hjälpte, utan hon ändock blef öfverlupen med alla möjliga förslag till giftermål, tog han sitt parti och flyttade utom staden.

Österrikarnes ankomst dref honom, som uppenbart var protestant, åter inom stadens murar, der han, bäf-vande för dottrens framtid, i största hemlighet nedsatte sig i en annan stuga i det ofvan nämnda kvarteret.

* * *

Vid samma gata bodde också munken Severinus, en ända till äcklighet afskyvärd företeelse. Det var icke

många månader om året, som han trifes hemma, utan genomströfvade de katolska länderna under oupphörliga tiggerier.

Svenskarnes ankomst till trakten afbröt hans nu tillämnade resa och tvang honom att stanna hemma.

Denne Severinus älskade icke blott att samla rikedomar, »dem rost och mal förtära», och följde således icke, i likhet med den Gudomlige mästaren, försakelsens väg, och deri liknade han det stora flertalet af sine embetsbröder, utan han var äfven en stor beundrare af »det täcka könet».

Åsynen af den vackra Maria hade hos den vällustige munken Severinus väckt alla hans känslor till lifs och han gjorde ett löfte, att han och ingen annan skulle ega den vackra flickan.

Länge grubblade han öfver, hur han skulle bära sig åt för att nå denna sin afsigt. Att gå öppet till väga, ansåg han ej mödan lönt, alldenstund Andreas Muntz ej var att leka med i dylika fall.

Efter mycket grubblande hit och dit knäppte pater Severinus slutligen med fingrarne och utropade, under det ett segerleende redan spelade kring hans tjocka läppar:

»Nu har jag det! Skoflickaren är protestant och således ska' det inte bli svårt att få honom ur vägen.»

Någon tid derefter var det, som katolikerne i Neuburg anställde sina hemliga förföljelser mot protestanterne och det var, såsom ofvan blifvit sagdt, i följd deraf som Andreas Muntz lemnade staden.

Under ett par veckor snokade pater Severinus, åtföljd af ett par medhjelpare, så noga som möjligt igenom det fattiga kvarteret, men det var omöjligt att få den ringaste spaning på Andreas Muntz och hans vackra dotter.

Pater Severinus rasade. Han ströfvade också omkring den kringliggande nejden, men med samma utgång. Slutligen försvagades efter hand minnet af den vackra skomakareflickan, och när Erik Slange ryckte in i staden, hade han nästan helt och hållet glömt henne.

Om aftonen den 8 mars det förut uppgifna året

återvändande Pater Severinus till sitt smutsiga kyffe vid Munkgatan. Han kom från en i största hemlighet hållen messa, der förböner för de påfviska vapnen och en glädjefest för Regensburgs befrielse samtidigt hade hållits.

Just som han trädde in i gatans södra mynning — den lopp nemligen i öster och vester — stannade han plötsligt och ryckte till, vid det han såg en ensam person komma bakom sig. Severinus stack sig undan vid ena sidan af gatan och lät den okände, som ej märkte honom, passera förbi.

Den okände! Nej, det var för pater Severinus ingen okänd man. Så när som på ett hår hade munken uppgifvit ett rop af glädje, då han kände igen Andreas Muntz. Men han lade dock band på sin fröjd, ty tanken på svenskarne närvaro gjorde honom mera försigtig.

»Jag måste följa hans steg och se, hvar han bor», tänkte pater Severinus, och han smög sig så tyst som en katt efter den intet ondt anande skoffickaren.

»Aha», fortfor patern derefter, »han bor i ett annat hus än förut. Undrar, om han har dottren med sig! Troligtvis, ty han kan ju ej skiljas vid henne! Men om hon skulle vara död? Bah — en mer eller mindre, det gör...»

Hans monolog afbröts här af en stark patrull, som kom gatan framåt. Smidig som en ål slant han in i en närbelägen portgång, hvarifrån han för sig sjelf utstötte de gröfsta förbannelser öfver svenskarne.

Icke förr än han hört ljudet af patrullens steg helt och hållet förklinga nedåt gatan, vågade han sig ut igen. Han gick då några slag fram och tillbaka utanför den koja, som Andreas Muntz bebodde, och styrde derefter, brummande öfver sina motgångar, kosan till sitt eget hem.

Men under den natten fick ej pater Severinus den ringaste blund i sina ögon.

3.

Tidigt på morgonen den 9 var Erik Slange på den mot söder vettande vällen, i hvilken österrikarnes kullor gjort en ganska stor brèche. Denna höllo knektarne på dels att fylla med jord, dels att laga på så sätt, att en ny, ganska stark förskansning timrades ihop innanför.

Den tappre Erik Slange, som för detta sitt hjältemodiga försvar erhållit tillnamnet »den svenske Leonidas», var, såsom ofvan berättats, enarmad. Under det månads-långa svältkriget åtta månader före här skildrade händelser, då Banér och Piccolomini försökte att svälta ut hvarandra i hvar sitt befästade läger invid den lilla staden Saalfeld, belägen några mil söder om Erfurt vid Saalefloden, förlorade Slange venstra armen, men fortfor att icke dess mindre troget tjena Sverige och föra de skaror, som lemnades åt hans befäl, med äkta svenskt mannamod.

Den 23 Oktober 1642 ändades hans hjeltebana i det andra slaget vid Breitenfeld, der Torstenson besegrade Piccolomini på samma plats, som Gustaf Adolf nära elfva år förut krossat Tillys makt. Erik Slange förde då venstra flygelns första linie och blef skjuten redan i början af handgemänget. Efter slaget blef han med stor högtidlighet begrafven i den förnämsta kyrkan i det straxt efter slaget uppgifna Leipzig.

Under det Slange var som bäst i farten med att uppmuntra sine knektar och mången gång sjelf lade hand vid arbetet för att föregå med godt exempel, fäste en af hans officerare hans uppmärksamhet vid en liten trupp, som skyndsamt nalkades från erkehertigens läger.

Det var den svenske majoren Kratz, som utpekade dem för Slange.

Denne betraktade en stund med forskande blickar den anryckande truppen. Slutligen sade han, under det han höjde på axlarne:

»Det är säkerligen en underhandlare från erkeher-

tigen, men jag skall redan på förhand låta honom få veta mitt svar.»

Derefter skyndade han fram till de soldater, som timrade på den nya förskansningen, samt uppmanade dem att hugga och slå der på af hjertans lust. Knektarne lydde och det uppstod ett buller, som om flere tusen man varit sysselsatta med arbetet.

Underhandlaren stannade på afstånd och sporde, om det vore tillåtet att tala med den svenske befälhafvaren och om han därför finge komma in i staden.

»Nej» svarade Erik Slange från vallen, ty han var rädd att visa fienden, hur usla vallarne i verkligheten voro, »jag skall möta honom.»

En stund derefter kom »den svenske Leonidas» ut till underhandlaren, en underofficer, som med stor tillförsigt talade om erkehertigens lycka såsom krigare och om hans soldaters ojemförliga tapperhet, samt slutade med att uppfordra Erik Slange att dagtinga.

»Såå», utbrast denne satiriskt. »Ni talar om eder tapperhet och då förundrar det mig, att erkehertigen på detta sätt vill försöka att få in staden. Han har nu så många gånger kämpat mot oss, att han borde veta, att en svensk officer ej lyssnar till ett dylikt förnedrande prat. Jag har endast min högra arm qvar, såsom ni ser, men så länge den sitter fast på sin plats, skall jag försvara mig. Dessutom», slutade han sitt tal, och uttrycket i hans anlete blef så hotande, att underhandlaren tog ett par steg tillbaka», dessutom kan ni helsa erkehertigen med, att om han ännu en gång gör mig detta skymffiga anbud, skall underhandlaren endast få en kula genom hufvudet. Gå!»

Underhandlaren ville tala, men när Slange i stället vinkade åt sitt följe att hålla sig i beredskap, skyndade han bort.

»En sådan oförskämnd krabat!» utbrast Erik Slange, då han åter begaf sig innanför vallen. »Men kommer han en gång till, så — så —»

»Så skall ni kanske hålla ord», inföll major Kratz hastigt.

»Ja, lika säkert, som jag nu är i Neuburg», svarade Erik Slange raskt.

Förskansningsarbetena pådrefvos med yttersta skyndsamhet, och snart var det hoptimrade värdet färdigt. Här och der hade också jordvallarne blifvit satta i bättre stånd, och med nästan feberaktig otålighet inväntade den tappre Erik Slange, hvad som skulle komma.

Ifrån det att underhandlarne begifvit sig af, lemnade han icke mera vallarne. Dit upp bars hans föda, och han tillsade äfven, att han den natten ej skulle komma hem till sin bostad. Han ville tillbringa den på vallarne bland sine käcke krigare.

I det österrikiska lägret förmärktes knappt någon rörelse. Hvad kunde vara orsaken härtill? Hade erkehertigen låtit skrämma sig af Slanges manhaftiga svar och rustade han sig kanske till afmarsch?

Nej, detta trodde Slange icke sjelf. Han anade i stället, att förberedelser gjordes till en fruktansvärd stormning, och han bedrog sig icke heller.

Uppretad dels genom den första misslyckade stormningen, dels genom det svar, som Erik Slange gifvit hans underhandlare, samt af den uttalade hotelsen, svor erkehertig Leopold Wilhelm en dyr ed på, att han skulle ha Slange och hans besättning i sitt våld, äfven om han skulle vara tvungen att helt och hållet grusa Neuburg. Han ville dock sätta Slanges hotelse på prof, hvadan han på eftermiddagen afskickade en trumpetare med andra förslag.

»Vid min själs salighet kommer icke der en underhandlare till», utbrast major Kratz, der han vid Slanges sida afsynade den nytimrade förskansningen.

Erik Slange kastade endast en kort blick utåt fältet och befallde med kall stämma några af de skickligaste fotknektarne att hålla sig i beredskap.

Den österrikiske trumpetaren, som icke visste af det öde, som väntade honom, närmade sig emellertid sorglöst och stötte, då han kom närmare vällen, ett par gånger i trumpeteten. Då han derefter öppnade munnen för att tala, ty han hade stannat inom hörhåll, kommenderade Erik Slange sjelf!

»Fyr!»

Ögonblicket derefter dånade tvänne skott och trumpetaren föll ned med genomborradt hufvud.

Slange hade hållit sitt ord.

Men i det österrikiska lägret hördes också skotten, och då erkehertig Leopold Wilhelm af trumpetarens uteblifvande märkte, att Slange ej var att leka med, befallde han, i stegradt raseri, att anfallet skulle verkställas.

Och länge dröjde det ej, förr än stora massor af fiender vältrade sig mot Neuburgs grusade murar och de der inom stående fåtalige svenskarne.

»Nu, gossar», utropade Erik Slange, under det han med sin enda arm svängde det väldiga slagsvärdet öfver sitt hufvud, »nu gäller det att visa samma hurtiga mod som tillförne. Kommen ihåg, att ni endast derigenom kunna rädda våra återtagande kamrater från undergång!»

Ett dånande hurrarop besvarade dessa Slanges ord, och knektarne svuro sins emellan att hellre dö på sin post än vika ett tum derifrån.

4.

Maria hade alltid hyst fruktan för pater Severinus. Hon kunde ej tåla att se hans magra, mörka, anlete, ur hvilket de små, nöbruna, ögonen lömskt tittade fram, och kom hon någon gång i hans väg och ej kunde undvika honom, var det alltid med oroligt klappande hjerta, som hon passerade förbi den lissmande munken och utan att det ringaste fästa sig vid hans skenheligt framstötta:

»Den heliga jungfrun vare dig nådig, mitt barn!»

Sedan Maria tillsammans med fadren och brodern öfvergått till protestantismens sak och pater Severinus i nära nog ett år använt hela sin öfvertalningsförmåga att återföra den lilla familjen till den katolska kyrkan,

helsade han naturligtvis icke längre den unga flickan med den heliga jungfruns eller helgonens välsignelser, utan mången gång i stället med förebråelser, och det var ej utan, att han icke önskade, det han skulle haft den spanska inquisitionens makt i sina händer.

Morgonen efter den afton, då pater Severinus spionerat på Andreas Muntz, satt Maria vid det lilla fönster, som vette utåt gatan. Fadren hade gått ut och var ännu ej återkommen.

Den unga flickan var orolig till sinnes, och den lifliga skottvexlingen gjorde också sitt till att öka denna oro.

»Att ej far snart kommer hem», hviskade hon. »Han skulle ju icke gå långt med sitt arbete. Gud gifve, att ej något ondt händt honom!»

Hon hade knappt fått sista ordet öfver läpparne, då en manlig gestalt syntes i den låga dörröppningen. Den unga flickan sprang upp och störtade rakt i famnen på en reslig yngling, som häftigt slöt henne i sina armar, under det han utropade:

»Gud vare lof, att du lefver, kära Maria!»

»Max, Max, hvarifrån kommer du?» sporde den unga flickan ängsligt. »Är du med — med —?»

Hon kunde ej uttala meningen för den bäfvan, som skakade hennes gestalt.

»Med Erik Slange, ja», inföll Max hastigt. »Och se här», fortfor han och pekade på en annan i dörren stående gestalt, »honom känner du väl igen?»

»Joseph! Du också», utropade den vackra flickan och sprang i brodrens armar. »Ack, hvad far ska bli glad, när han kommer hem!»

»Hvar är han då?» sporde Joseph, den för död ansedde sonen.

Maria nämnde det, och tillade:

»Vi ha trott, att du för länge sedan var död, efter som vi ej ha hört något om dig.»

»Ja, nog var jag nära deran i höstas», svarade Joseph. »Det var under ett ströftåg mot de kejsarlige, och hade ej Max tagit mig om händer, skulle ni aldrig mera återsett mig i detta lifvet.»

Max var son till en af Andreas Muntz' vänner och hade redan från barndomen hållit Maria kär, liksom hon honom. De båda blifvande svågrarne hade också samtidigt svurit den protestantiska fanan och alltid kämpat vid hvarandras sida. Krigets vexlingar hade nu efter lång tid fört dem tillbaka till deras födelsestad.

Efter en stunds väntan hemkom mäster Andreas, och nu blef glädjen i det fattiga hemmet ännu större. Så länge Max och Joseph hade tillåtelse att vara borta, stannade de i den lilla kretsen, talande om de äfventyr, som de upplefvat, och yttrande sin förtröstan öfver, att Erik Slanges skicklighet och hans truppers tapperhet nog skulle skydda staden för österrikarnes vapen.

När afskedets timme slutligen inbröt, tryckte Max den gråtade Maria till sitt bröst, intalade så väl henne som gubben Andreas mod och störtade bort, följd af Joseph.

Midt emot den stuga, Andreas Muntz bebodde, låg ett halft förfallet skjul, som i fordna tider hade tjenat till stall åt de hästar, som tillhörde det i närheten belägna, men nu helt och hållet förfallna, gamla klostret.

Från detta skjul kunde man obehindradt se in i den fattige skoffickarens koja. Der inne (nemligen i skjulet) låg också en mänsklig gestalt på lur, och hans brinnande ögon fasthängde oafslåeligt vid Andreas Muntz' bostad. När Max och Joseph väl hade försvunnit utåt Munkgatan, reste sig gestalten, mumlade några förbannelser mellan de hårdt sammanbitna läpparne och försvann i riktning mot det förut omtalade gamla klostret.

Denne man var pater Severinus.

Det förut nämnda klostret var till den grad förfallet, att det nära nog var lifsfarligt att beträda dess område. Ur de remnade murarne framstucko ogästvänliga tistlar; hvalfbågar och trappor voro delvis nedfallne, och hvad som ännu fanns kvar af dem, hängde liksom ofantliga damoklessvärd öfver besökarnes hufvuden.

Men oaktadt man knappt vågade beträda denna åt förgängelsen redan för länge sedan lemnade boning, hade den likväl ett dåligt rykte om sig. Till en början trodde folket, att onda andar grasserade derinne, och otaliga

besvärjelser anställdes, men när dessa, åtföljda af vigvatten, ändå icke ville hjälpa, kom man slutligen på den tanken, att det kunde vara någonting helt annat. än de onda makterna, som så trotsigt gäckade de fromme fäderne.

Och så upptäcktes slutligen, att oväsendet tillställdes af en hop marodörer från de öfverallt slagne påfviske härarne. Besvärjningarne och vigvattnet lades nu åt sidan och i stället tågade Neuburgs borgerskap, fullt beväpnadt, tidigt en morgon till klosterruinen.

Marodörerne öfverrumplades, försvarade sig ursinnigt ett par timmar, men blefvo slutligen öfvermannade och slutade samma dag sina lif i galgen.

Och efter den stunden hördes icke mera något spökeri af från klosterruinen.

Det var till denna ruin, som pater Severinus styrde sina steg. Med den yttersta varsamhet trängde han sig fram mellan de nedfallna stenblocken och de öfverallt hopade grushögarne. nästan för hvarje steg blickande uppåt, om icke tilläfsventyrs någon af hvalfbågarne skulle störta ned och begravva honom. Besvärad af hosta, såsom han alltid blef, då hans sinne upprördes, qvåfde han likväl densamma nu, ty han fruktade, att den skakning, som här af uppkom i luftlagren, skulle, hur lätt den än var, inverka på de öfver hans hufvud löst sväfvande stenföremålen.

Men länge kunde han naturligtvis icke strida mot naturen. Och då han nu en ganska lång stund förqvåft hostanfallen, bröto de i följd deraf ut med så mycket större häftighet.

Det förekom den förskräckte munken, som om det varit sjelfvaste domsbasunen, som dånat genom de höga hvalfven. I sin förfäran började han att ifrigt göra korstecknet och rabbla upp sina latinska böner, men han hade icke hunnit långt, förrän en stämman halft gäckande ropade till honom:

»Hvarför står ni der och himlar er, vördige fader? Kom hit! Vi ha väntat er med otålighet.»

Denna röst, som kom från en af de bäst bibehållne cellerne, gjorde att pater Severinus häftigt spratt till

och såg sig om. Bakom en hög jordvall, öfver hvilken han måste klättra, för att komma fram till de väntande, såg han några anleten nyfiket titta fram.

Efter mycket och svårt arbete lyckades det honom slutligen att komma in i cellen. Här sjönk han pustande ned på återstoden af en stenbänk, som ännu bibehållit sig temligen väl. Sedan han väl hunnit hemta andan tillräckligt, för att kunna tala, utbrast han, i det han med en trög rörelse utsträckte sina armar:

»Pax vobiscum (frid med eder)!»

»Ja, nog skulle vi bäst tycka om att på allvar få uttala den helsningen,» inföll mästern Walter, Nürnbergs skickligaste vapensmed, »men det ser inte så ut ännu.»

»Och hvems är skulden?» utbrast Hans Wachmann, linneväfvaren, i det han trotsigt förde högra handen till bältet, der en fint arbetad pistol hade sin plats. »Hvems är skulden säger jag?»

Några ögonblicks tystnad uppstod. Derefter tog strumpväfvaren Herrmann till ordet:

»Det är ingen annan än kejsarens skuld,» utbrast han med hetta. »Öfverallt går det baklänges för oss. Jag har hört att — »

»Tyst! För den heliga jungfruns skull, tyst!» afbröt nu pater Severinus, som hittills sutit stum, men nu flög upp, som om han blifvit skjuten ur en kanon. »Väggarna här hafva öron och jag är säker på att kättarnes spioner stryka omkring här i hvarenda vrå.»

»Oroa er ej för det, vördige fader», inföll nu Herrmann strumpväfvare. »De ha nog att beställa på andra håll. Hör ni ej hur erkehertigen dundrar på? Skulle tro att det är en helsning, som kan fröjda hvarje katoliks hjerta.»

»Nå, så fortsatt då», pustade munken Severinus och sjönk åter ned på en stenbänk samt lade makligt båda händerne i kors öfver den trinda magen.

Herrmann strumpväfvare dröjde ej att återtaga sitt afbrutna tal, ty det var alltid hans stolthet att få lysa med, att han visste mera än mången annan:

»Jo, jag vet bestämdt, att Sachsens kurfurste, som också kallas Öl-Göran, har slutit fred med kejsar

Ferdinand, och det oaktadt denne är protestant. Slutligen har han uppmanat svenskarne att genast sluta samma fred med kejsaren, då hvar och en skulle fritt få behålla sin religion. Det är ju bra nog, efter som landet då skulle få ro och fred igen. Men kejsaren har alltid dröjt med att svara, och det oaktadt jag bestämdt vet, att Johan Banér, den Gud fördöme, inte är ovillig att gå in på Öl-Görans förslag. Är inte detta rent uppåt väggarne, så vill jag aldrig väfva en enda strumpa mera! Öfverallt hör och ser man bara nöd och elände. O, ja, det är så att —.»

Innan den värtalige strumpväfvaren hann tala till punkt, reste sig pater Severinus och sade:

»Det är nog sannt, hvad Herrmann säger, men jag står i detta fall på kejsarens sida. Denne har också fått den helige fadrens välsignelse och kan således ej sluta kriget förr, än alla hans fiender äro besegrade. Dock var det inte härom som jag lät kalla er hit, utan om något helt annat som —.»

Den envisa hostan öfverföll nu pater Severinus så våldsamt, att han måste göra en förtviflad ansträngning och kasta sig på magen på bänken, för att något minska anfallets häftighet.

Härunder utbytte de andra med lågmälda röster sina innersta tankar. Efter en stunds väntan kunde pater Severinus fortsätta:

»Jag har kallat er hit, för att öfverenskomma om bästa sättet att öfverlemna staden åt de våra. Detta kan endast ske genom list.»

»Den saken blir allt svår att verkställa», utbrast mästern Walter. »Kättarne äro sluga och —.»

»Åh, den blir alls inte så svår, som du tror», afbröt Hans Wachmann. »Jag håller med pater Severinus, jag. Endast genom list kunna vi nå målet. Har ni, vördige fader, tänkt ut någon sådan?»

»Ja», svarade munken efter en stunds dröjsmål, »jag har noga tänkt öfver saken. Låt mig bara hållas. Men innan vi skiljas åt, måste ni lofva mig att när afgörandets ögonblick kommer, taga en gruffig hämnd på alle protestanterne. Viljen i det?»

»Ja», svarade de tre neuburgerborgarene med en mun.
 »Och först och främst på mäst^r Andreas», fortfor munken listigt.

»Hvarför just på honom?» sporde Herrmann strumpväfvare, förundrad.

»Jo, det skall jag säga er», utbrast pater Severinus och himlade sig, sedan han för sig själf spunnit ihop en falsk anklagelse. »Då jag i går kom från messan, mötte jag mäst^r Andreas. Gäckande vände han sig då till mig och sade:»

»Nu är det snart slut med edert välde här. Jag önskar att hvarje påfvevän måtte stekas vid sakta eld.»

»Sa' han det?» utropade de andre samfäldt.

»Ja, vid den heliga jungfrun! Jag talar sanning!»

»Då ska' han bli det första offret.» utbrast mäst^r Walter hämndgirigt.

»Och hans högmodiga dotter det andra», bedyrade Hans Wachmann, som hatade Maria, därför att hon gifvit hans äldste son korgen.

»Godt! Jag är med om allt, sön kan befordra kättarnes utrotande från jorden», medgaf Herrmann strumpväfvare.

Sedan beslutet nu blifvit fattadt i öfverenstämmelse med pater Severini önskan, bestämdes det, att sällskapet skulle samlas på samma plats följande midnatt, för att då göra allvar af det fattade beslutet. Derefter skiljdes de åt.

Så snart pater Severinus sett de tre borgarene försvinna inåt staden, drog ett leende af tillfredsställelse öfver hans tjocka läppar och han mumlade för sig själf, under det han tog en motsatt riktning:

»Nu, du stolta Maria, är din stolthet snart bruten. Lyckligtvis är din älskare hos kättarne, så att det inte skall bli svårt att få honom om lifvet, liksom din bror. Är sedan din far borta, står du värnlös, och måste kasta dig i mina armar, och är du en gång der, så . . . så . . .»

Pater Severinus fullbordade icke meningen, utan gick med stora steg, för att uppsöka sine embetsbröder i jesuitkollegiet.

5.

Då skjutningen från det österrikiska lägret mer och mer tilltog, samlades Neuburgs innevånare, protestanter och katoliker hvar för sig, och uppsände varma böner till den Högste för sine trosförvandters framgång.

I de katolska kyrkorna höllos praktfulla messor med hundratals vaxljus, medan Luthers anhängare mera blygsamt, men icke förty med uppriktigare hjertan, sammankommo i en stor rymlig sal vid hufvudtorget.

När Erik Slange fick kunskap härom, skyndade han, oaktadt den häftiga beskjutningen, upp i bönesalen. Vid åsynen af honom, reste sig alla vördnadsfullt, och den gråhårige, protestantiske läraren, den för sin fromhet och sitt redbara väsen af alla, både vänner och fiender, omtyckte mäster Johannes, nedkallade, rörd, himmelens välsignelse öfver svenskarne och öfver Slange och hans krigsfolk.

Sedan mäster Johannes slutat, tog Erik Slange till ordet. Han påminde församlingen om, hvad Gustaf Adolf och hans här redan uträttat i Tyskland, och varnade den till slut att bli oenig, ty detta vore första steget till undergång. Genom enighet och ett ständigt aktgifvande på sig sjelfve, skulle protestanterne slutligen tilltvinga sig de vilkor, som de åstundade. Till slut uppmanade Slange alla vapenföre män att förena sig med hans skara, så skulle de snart trötta ut österrikarne och tvinga dem att upphäfva belägringen.

Den tillförsigt, med hvilken han talade, och den fasta förtröstan, som lyste ur hans ärliga ögon, gjorde att alla, som kunde bära vapen, genast slöto sig till honom och med hand och mun lofvade att lemna så mycket bistånd de kunde.

Samtidigt med att den protestantiska gudstjensten slutade, ändades också den katolska. Och alldenstund de sednares kyrka också var belägen vid torget, midt emot

protestanternes samlingssal, möttes således båda partierna vid utgåendet.

Det syntes mer en väl, att de påfviske ingenting högre skulle önskat, än att få kasta sig öfver sine motståndare och krossa dem, men när de bland desse sågo Erik Slange sjelf, omgifven af en skara knektar, afstodo de genast från sitt uppsåt. Mellan enskilda grupper af protestanter och katoliker byttes dock hårda ord och tillmälen, hvilka tydligt ådagalade, hur stor förbittringen dem emellan var.

Andreas Muntz och hans fagra dotter hade också varit med i den stora samlingssalen. Efter ett kort afsked från vänner och bekanta, begåfvo de sig på väg till hemmet, för att i ensamheten bedja för de protestantiska vapnens framgång.

De hade knappt hunnit skilja sig från den protestantiska gruppen, förrän pater Severinus, som med falkögon följt mäster Andreas och hans vackra dotter, gaf sina tre vänner, mäster Walter, Hans Wachmann och Herrmann strumpväfvare, ett hemligt tecken, hvarefter alla tre skyndade efter Andreas Muntz och han dotter.

Men oakadt skymningen hade fallit på, hade likväl Marias bror, Joseph, som tillika med Max befann sig i Erik Slanges följe, observerat pater Severini hemliga tecken. Och då han visste om den förföljelse, som den hatfulle munken redan länge utsatt hans far och syster för, och nu såg honom, jemte de förtrogne, följa deras steg, anade han att något bofstreck var i görningen.

Han delgaf därför Max sina farhågor. Denne skyndade genast fram till Erik Slange, berättade i korthet förhållandet och bad om att tillika med Joseph få skydda sin trolofvade.

»Att undvara er blir nu svårt», svarade Erik Slange genast, »men om I skynden er tillbaka, så må'n I gå. Tagen för säkerhetens skull ett par ryttare med er.»

»Åh, nej», svarade Max och ristade det väldiga slagsvärdet, »Joseph och jag ska' nog reda oss ensamme.»

Och med dessa ord skyndade han att följa den lurande pater Severinus och hans vänner.

När mästern Andreas och hans dotter kommo in på Munkgatan, som, i följd af sin ringa bredd, var betydligt mörkare än det nyss lemnade öppna torget, utbrast Maria, i det hon fattade fadrens arm:

»Jag känner mig så rysligt ängslig. Ack om Joseph eller Max vore här nu!»

»Ja du säger något», svarade mästern Andreas med dyster stämma. »De sednaste timmarne hafva förändrat mycket. och jag börjar nu ångra, att jag lemnade min lugna tillflyktsort i byn Roding. Men», fortfor han mera för sig sjelf, »jag kunde ju inte annat, då österrikarne tågade rakt på byn.»

»Nej fader du kunde inte annat», svarade den unga flickan. »Men vi ska' hoppas, att Gud, som hittills fört protestanternes vapen till seger, ej heller nu ska' öfvergifva dem.»

»Förlita dig inte allför mycket derpå», yttrade i detsamma en stämma, som liknade en orms hväsande, bredvid den unga flickan, och när hon och fadren bestörte vände sig åt sidan, varseblefvo de pater Severinus och bakom honom hans tre vänner.

Fördjupade i sina tankar och helt och hållet upptagne af sitt korta samtal, hade munken med sitt följe kunnat närma sig Andreas Muntz och hans dotter, utan att dessa märkt något.

»Låt oss gå i fred!» utbrast Andreas Muntz och gjorde ett tecken åt pater Severinus att aflägsna sig. »Vi ha ej något otaladt med er.»

»Men vi med dig och din dotter», svarade Hans Wachmann, som nu fann tillfället ypperligt att hämnas sonens nederlag. »Är det sannt, att Max är med svensken?»

»Hvad har du med det att göra?» svarade Andreas Muntz uppbragt. »Sköt du dig, så sköter jag mig.»

»Ja, ja, mästern skoflickare», inföll nu vapensmeden Walter, »det är inte lönt, att du ta'r munnen full af så stora ord, ty du bör besinna, att vi ä' ensamme på den här gatan.»

»Ja det råder jag dig till att besinna!» röt Herrmann strumpväfware och knöt ena handen under Andreas

Muntz' näsa. »Det är bäst, att ni, ert kättarpack, ta'r skeden i vackra handen, annars kommer det att gå er skäligen illa.»

Såsom alla lugna naturer var mäster Andreas icke så god att tagas med, när han en gång blef retad. Att få honom i detta tillstånd dröjde dock vanligtvis länge, men i dessa ögonblick var det honom omöjligt att tåla det skymford, som Herrmann slungade ut mot honom och hans trosförvandter. Men innan hans själ kom i ett sådant uppror, att det ej vidare kunde stillas, grep Maria honom i armen och såg på honom med en af de blickar, med hvilka hon tillförne tämjt hans sinne. Mäster Andreas såg och förstod den blicken, och han lugnade sig genast.

»Skymfa ni», sade han för den skull, sedan han öfverfarit pannan ett par gånger med handen liksom för att bringa sina tankar i jernvigt igen. »Jag anser det inte ens nödigt att svara er.»

Dessa ord satte den förut uppretade Hans Wachmann i raseri.

»Jaså, du hånar oss också», dundrade han och lade ena handen på Andreas Muntz' axel. »Tror du, att du ostraffadt kan göra detta med en katolik, du protestantiske hund?»

Nu var det slut med återstoden af Andreas Muntz' tålmod. Snabbt vände han sig om och fattade Hans Wachmann i halsen, under det han röt:

»Du ska', vid Gud, få se, hvad den protestantiske hunden duger till du — »

Längre kom han ej i sitt utbrott. Ett anskri från Maria afbröt hans vreda utgjutelser.

Under det pater Severini tre vänner retade Andreas Muntz och just som denne fattade Hans Wachmann i halsen, ryckte, enligt dem emellan under vägen ingången öfverenskommelse, munken den unga flickan till sig. Hans djerfva afsigt var att i en handvändning bortföra henne.

Pater Severinus hade också hunnit släpa henne halfväges fram till närmaste portgång, då han plötsligt fattades bakifrån i nacken. Han släppte genast den

förskräckta Maria för att gripa till dolken, som han alltid bar på sig, men slungades med detsamma så våldsamt i gatan, att han genast förlorade sansen.

»Bra gjort Max», utbrast Andreas Muntz, som genast igenkände sonen och sin blifvande måg. »Så ska man behandla påfviske skurkar!»

Och med dessa ord slungade han, oaktadt sin ålder, Hans Wachmann så våldsamt mot en närstående vägg, att också han förlorade sansen.

När mäster Walter och Herrmann strumpväfvare märkte, hvad som försiggick, lade de benen på nacken och gnodde allt hvad tygen höllo utför gatan igen.

»Hvad ska' vi nu göra med de der?» sporde Max och sparkade till pater Severinus.

»Låt dem ligga», menade Andreas Muntz. »Jag tror, att de hädanefter ska' lemna oss i fred.»

Sedan Joseph och Max ledsagat mäster Andreas och hans uppskrämda dotter hem och der en stund intalat dem tröst, samt lofvat att vaka öfver deras säkerhet, återvände de till sin post.

Pater Severinus och Hans Wachmann kommo samtidigt till sans igen. Snopne reste de sig upp och lyssnade. Intet menskligt ljud kunde förnimmas på Munkgatan.

»Hvem var det, som öfverföll mig?» stönade munken och trefvade öfver hela kroppen, om han tilläfventyrs skulle blifvit sårad.

»Intet annat jag kunde se, så var det Max», svarade Hans Wachmann.

Pater Severinius gaf till ett rytande läte. Efter några minuter sade han:

»Inte uppgifver jag hämnden för denna lilla motgång. Nej, den har tvärtom mognat ännu mera derigenom. Kom, Hans, vi få ej försumma mötet vid midnattstid.»

Sedan munken och hans följeslagare derefter noga öfvertygat sig om, att ingen förföljde dem, skyndade de tillbaka till torget, der spridda grupper af katoliker och protestanter ännu höllo på att gråla och gifva hvarandra de hätskaste tillmälen, de kunde uppfinna.

Sällan eller aldrig har krigshistorien sedan den sparsanske Leonidas' tid att uppvisa en sådan hjeltedodig kamp som den, hvilken utkämpades af »den svenske Leonidas» vid Neuburg. Slinge hade, såsom ofvan blifvit nämndt, ej mer än två tusen ryttare, en obetydlig skara fotfolk och icke en enda kanon. Men oakadt detta i och för sig sjelft hade bort visa honom gagnlösheten af ett motstånd, ville han dock icke gifva sig utan strid. Och i detta fall liknade han nästan alla det trettioåriga krigets protestantiske hjeltar.

Efter det han låtit skjuta Leopold Wilhelms andre budbärare, hade den österrikiske fältherren svurit, vid allt hvad heligt var, att icke lemna Neuburg förr, än han betvingat den stolte Slinge.

För den skull flyttade han småningom lägret närmare staden och afspärrade alla vägar, så att ingen tillförsel skulle kunna lemnas de belägrade. Derjemte lät han under en skenbar stormning, som han företog, fylla de två utanför vallarne belägne brunnarne, och ville genom dessa anstalter således både hungra och törsta ut sine motståndare. Men icke nöjd dermed visste han att på hvarjehanda sätt insmuggla tryckta uppmaningar till katolikerna att i den afgörande stunden ställa sig på sine trosförvandters sida. Derigenom ämnade han att taga Slinge mellan två eldar.

Sedan den österrikiske trumpetaren blifvit skjuten, ansåg erkehertigen det icke mödan lönt att afsända en ny. Den bäste underhandlaren var i hans tycke hans artilleri, och detta använde han både natt och dag.

De skröpliga vallarne kunde ej längre lagas. Bit efter bit grusades af kulorna, och de forskansningar, som Erik Slinge i en hast lät upptimra, fingo inom kort samma öde.

Då slutligen erkehertigen såg, att det var omöjligt att genom stormning tvinga Erik Slinge till att gifva

sig, så länge han hade en enda jordhög att försvara sig bakom, fattade han det hårda beslutet att låta sjelfva staden umgälla hvad, enligt hans förmenande, svenskarne brutit. Han befallde för den skull sine artillerister att sigta på sjelfva husen.

Det var förfärliga timmar för stadsboarne. Hopvis skyndade de ut och gömde sig på de mest aflägnsa bakgatorna under ångest och fruktan för sina lif. Protestanter och katoliker glömde härunder för tillfället det ömsesidiga hatet och bistodo hvarandra så godt de kunde.

Den lilla olyckliga staden öfversållades alldeles af kulor, bland hvilka Erik Slange och hans tappra besättning rörde sig med ett dödsförakt, som var beundransvärdt. Mer än en gång lyckades det desse tappra att släcka de uppkomna eldsvådorna.

Men hvad förslogo dessa ringa krafter mot de kulor och fyrbollar, som inslungades i staden! Hus efter hus antingen brann ned eller krossades af kulorna, och till slut kunde österrikarne från sitt läger obehindradt se in i staden ända fram till torget.

Men detta oakadt tänkte Erik Slange icke på att dagtinga. Förr ville han och hans tappra kämpar begrafva sig under Neuburgs ruiner.

Bland de hus, som blifvit nedskjutna, var äfven det, i hvilket Andreas Muntz bodde. Skoffickaren var för tillfället borta och hindrades af de kulor, som regnade öfver Munkgatan, från att begifva sig hem. Man kan väl föreställa sig den arme fadrens förtviflan, då han visste, att dottren var hemma, ty bland dem, som flydde från Munkgatan, varseblef han icke Maria.

Den unga flickan var just sysselsatt med att tillaga fadrens tarfliga aftonmåltid, då ett förfärligt brak, såsom hon tyckte rakt öfver hufvudet, kom henne att förfärad springa fram till den endast löst tillslutna dörren.

Med förtviflans krafter stötte hon upp denna och sprang ut på gatan. Hvad hon der såg, kom hennes kropp att darra som ett asplöf. En kanonkula hade bräckt taket på huset intill det der hon och hennes far bodde. Medan hon stod der, tvehägsen an-

tingen hon skulle vända tillbaka eller fly, kom en annan kula och fullbordade förstörelsen. Hela taket instörtade med ett väldigt brak.

I detsamma hördes skri och förtviflan från andra ändan af gatan. Grubbar, qvinnor och barn rusade i blind ifver förbi den dödsbleka Maria, stapplade öfver de på den trånga gatan hopade föremålen, reste sig upp och fortsatte skrikande sin väg.

En af dessa qvinnor, som igenkände Maria, ropade till henne:

»Fly för himlens skull! Inom kort ska' hela kvarteret vara en grushög!»

»Ja», utbrast en gråhårig gubbe och fattade Maria i armen. »kom genast. Efter allt utseende ska' fienden storma här, annars — »

»Släpp mig», ropade den unga flickan och ryckte sig med våld lös från den gamle. »Jag vill ej gå tomhändt härifrån.»

En ny kula, som åstadkom ännu större förödelse än de två förstnämnde, satte genast fötter-under skaran och Maria var ensam.

Blixtnabbt ilade hon in i stugan igen, ryckte ned från väggen fadrens pistol och grep den enda bok, som fanns i det torftiga hemmet, nemligen bibeln. Derefter såg hon sig ännu en gång omkring med blickar, fulla af saknad, hvarpå hon långsamt och som det syntes motbjudande närmade sig dörren.

Men innan hon hann uttaga mer än några steg, stannade hon, släppte boken och pistolen och hukade sig ner, under det hon sträckte upp armarne öfver hufvudet liksom för att skydda sig för den annalkande faran.

Öfver sig förnam hon ett helvetiskt hväsande ljud; taket gungade och en massa jord öfverhöljde henne. Sjelfbevarēlsdriften dref henne framåt, men efter blott ett enda steg gaf hon till ett anskri af förfäran och segnade afdånad ned.

Ögonblicket derefter bröts taket, störtade brakande ned och uppfyllde den lilla stugan med qväfvande dam och rök.

7.

Till det utsatta mötet i klosterruinen infunno sig nära nog samtidigt pater Severinus och hans tre vänner, mästern Walter, Hans Wachmann och Herrmann strumpväfvere.

De hade icke sammanträffat sedan den misslyckade enleveringen på Mungatan och voro därför liksom en smula skygga, för att ej säga snopna, när de nu råkades.

Munken och Hans Wachmann förebrädde de öfrige två i särdeles bittra ordalag deras feghet att så hastigt fly undan. Men tvärt emot sin förmodan fingo de af den munvige Herrmann ett svar, som bet till bens.

Herrmann strumpväfvere yttrade nämligen i förnärmd ton:

»Ni beskyller oss för feghet, vördige fader, men dessa edra ord äro med förlof sagdt, gripna ur luften och således helt och hållet osanna. När vi öfverföllos, kunde vi ej i det mörker, som rådde på Mungatan, se hur många fienderne voro och därför — —.»

»Kunde ni inte se det så väl som vi», afbröt Hans Wachmann, »och ändå skryter du, Herrmann, af att ha de skarpaste ögonen i Neuburg. Då pater Severinus och jag väl kunde känna igen Joseph och Max, så tycker jag att — —.»

»Hvem bryr sig om, hvad du tycker, gamle träbock», afbröt nu Walter vapensmed ilsket. »Blott det att våra motståndare voro bättre beväpnade än vi, är nog för att ursäktas, att vi drogo oss ur spelet. Dessutom känna Joseph och Max bättre till Mungatan än vi, och hvem borgar oss för, att de icke hade en knektstyrka gömd någonstades i portarne. Dessutom är det alltid bäst att vara försigtig, om man — —.»

Icke heller Walter fick tala till punkt. Det var Hans Wachmann, som ej kunde smälta det föga smickrande epitetet, och afbröt vapensmedens ord sålunda:

»Du kallade mig för träbock, men det skulle du ej ha gjort, ty — —.»

Liksom Hans afbrutit Walters tal, så gjorde han

nu också med sitt eget. Men på samma gång flög den bredbladiga knifven ur slidan. Enviget tycktes ej vara långt borta.

Pater Severinus hade under fullkomlig tystnad afhört det korta ordkåbblat. Men då han nu såg den vändning, som det skulle komma att taga, gick han oförfäradt mellan de båda stridslystne.

»Stilla, vänner», förmanade han. »I denna stund måste ni lemna edra enskilda tvister å sido, så framt det allmänna skall gå segrande ur striden. Derefter blir det nog tid och tillfälle att talas vid. Stick du vackert in knifven, Hans Wachmann. Du kan bättre behöfva den mot våra trosfiender, än att bryta af den mot en väns refben. Jag har nu fattat mitt oåterkalleliga beslut och det är att redan i natt smyga mig öfver till erkehertigens här. Der tror jag mig kunna gagna vår rättvisa sak vida mer, än om jag stannar här. I skolen dock ej lemna staden, utan i hemlighet samla alla rättrogne katoliker och då I sen, att en stormning företages på allvar, dragen I eder hitåt under sken af att försvara detta ställe. Jag säger ingenting vidare, men att vi på ett eftertryckligt sätt skola draga kättarne vid näsan, det kan jag försäkra eder. Gå bara försigtigt till väga och visen er ibland hos knektarne. Det gör ingenting, om någon af eder då och då skjuter en kula, han sigtar naturligtvis så illa, att den ej träffar. Äfven då I kommen hit, skadar det ej, om I skjuten några skott, ty det skall föra Slange bakom ljuset».

»Ja, det må jag säga», inföll Hans Wachmann, när munken slutat. »Den pater Severinus, han är den listigaste, man kan träffa på. Att så väl räkna ut det på förhand, det vill allt hufvud till, det!»

»Åh, bevars», inföll munken och sänkte blygsamt ögonen mot marken, »ditt beröm är alldeles för oförtjent, min son.»

Och han fortfor, under det han framt korsade sig:

»Det är endast till Guds ära och till våra rättrogne bröders gagn, som jag uppoffrar mig. Skulle jag duka under, ja, då vet jag, att herrlighetens oförgänliga krona väntar mig.»

»Amen, amen», hviskade de öfrige, äfven de ifrigt korsande sig.

En stund derefter var klosterruinen öde igen. Medan Hans Wachmann, mäster Walter och Herrmann strumpväfware skyndsamt och på omvägar, för att ej falla offer för egne trosförvandters kulor, drogo sig inåt staden, kröp munken Severinus på händer och fötter varsamt ut från ruinen på vestra sidan.

Efter en fortsatt besvärlig promenad på alla fyra hann Severinus ändteligen en del af den nedskjutna vallen. Under sin vågsamma färd hade hans kåpa ett par gånger blifvit genomborrad af österrikarnes kulor, men sjelf var han oskadad.

Just som han skulle åka utför jordvallen, ty detta var bästa sättet att komma fort och säkert, hörde han endast några steg ifrån sig detta barska anrop:

»Wer da?»

Pater Severinus var långt ifrån en hjelte och han tog gerna till harvärjan. Så också nu. Men denna harvärja var högst besynnerlig.

Han hade nemligen knappt förnummit det betydelsefulla anropet, förrän ljudet af en hane, som spändes, trängde till hans öron. Nu förlorade han all besinning. Både händer och fötter släppte sina tag i jordvallen, i hvilken de gräft sig in, och den vördige patern rullade bokstafligen som en boll utför vallen, som här var ganska hög och knölig. Men detta räddade pater Severinus från att genomborras af de kulor, som skickades efter honom.

Väl nedkommen, låg munken en stund och kippade efter andan. Derjemte kände han en plågende ömhet öfver hela kroppen, och detta var heller icke underligt, ty under rullandet hade han haft att passera större och mindre knölar, stenar och gropar.

Fruktan för att bli förföljd tvang honom likväl snart upp igen. Han reste sig med möda och skyndade sig, pustande och skrikande till vid nära nog hvartannat steg, fram mot erkehertig Leopold Wilhelms läger.

I detta läger rådde en villervalla, som tydligt ådagalade, hur mycket bekymmer Erik Slanges manhaftiga

försvar gjort de påfviske. Man kunde ej gå många steg, förrän man påträffade grupper, som ifrigt diskuterade sakernas ställning. Men hvar man än kom, hördes dock icke så vänliga utgjutelser om erkehertigen. Nästan alla menade på att han genast skulle löpa till storms och med hela tyngden af sin armé krossa de fåtalige protestanterne.

Detta hade naturligtvis gått för sig, men hade också varit föga ärorikt.

I en enstaka, till hälften förfallen stuga i kanten af en liten skogsdunge, som redan var i full grönska, hade erkehertig Leopold Wilhelm tagit sin bostad. Den låg midt i lägret och var för den skull skyddad för öfverrumpling.

Det var på aftonen den tionde mars. Oroilig och med fullt skäl bekymrad, gick erkehertigen hastigt fram och tillbaka i det tränga rummet. Då och då stannade han och följde med tankfulla blickar de förbigående soldatgrupperne, från hvilka tid efter annan osminkade sanningar trängde fram till hans öron.

»Ja,» utbrast han slutligen och lutade hufvudet tankfullt i ena handen, »de ha nog rätt. Belägringen har redan dragit ut för länge på tiden. Det måste bli annat af, så att jag får sätta efter Banér, som annars torde undkomma för allt för billigt pris.»

Erkehertigen hade knappt hunnit uttala sista ordet, förrän dörren öppnades och Max Piccolomini, en af kejsrerliga härens skickligaste och tappreste fältherrar, trädde in.

»Ni kommer som om ni blifvit efterskickad?» utbrast erkehertigen lifligt. »Säg mig, hvad jag skall göra för att få in staden.»

»Äh, det fins väl ej mer än *ett* sätt,» svarade Piccolomini raskt.

»Ja, jag vet hvilket sätt ni menar, men det skall kräfva flera offer, än hela staden är värd.»

»Gör som ni vill,» svarade Piccolomini buttert. »Banér har — —.»

»Hvad är det med honom?» afbröt erkehertigen raskt. »Har Gleen hunnit upp honom och kanske gjort honom afbräck?»

»Banér har öfver Waldmünchen räddat sig till Böhmen»

Erkehertigen studsade tillbaka, som om en orm stungit honom.

»Det är inte möjligt!» utbrast han och gick Piccolomini närmare på lifvet.

»Jo,» svarade denne, »det är till och med säkert.» För en timme sedan kom en kurir med detta bref från Gleen.»

Sedan erkehertigen med vexlande sinnesrörelser i sitt ansigte genomläst det bref, i hvilket Gleen omtalar Banérs räddning och på slutet begär mera trupper, på det att han häftigare måtte kunna förfölja den retirerande, utbrast han:

»Det måste innan kort bli ett slut på detta spektakel. Slange har alltför länge trotsat vår makt.»

»Så tycker också jag,» utbrast Piccolomini, i det han förargad bet sig i läppen.

Erkehertigen ämnade just bemöta dessa ord, när dörren ånyo rycktes upp och en af hans adjutanter visade sig.

»Hvad har ni att förkunna, kapten?» sporde Leopold Wilhelm hastigt.

»Ers höghet», svarade adjutanten bugande. »Knek-tarne ha för en stund sedan inuti lägret påträffat en munk, som säger sig nyligen ha flytt från Neuburg. Han envisas att få träffa ers höghet, men som han i allt, både ord och rörelse, bär sig högst besynnerligt åt, så trodde vi, att han möjligen kunde vara en förklädd —.»

»För genast in honom», befalld erkehertigen, afbrytande adjutantens mening.

Några ögonblick derefter stod pater Severinus öga mot öga med erkehertig Leopold Wilhelm. Piccolomini gjorde i detsamma min af att aflägsna sig, men erkehertigen gaf honom genast ett tecken att stanna qvar.

Vid det ställe, der muren var så sönderskjuten, att det skulle varit helt och hållet omöjligt att laga densamma, hade Max, Joseph och omkring femtio ryttare blifvit posterade. De hade sökt skydd bakom en liten jordkulle, i hvilken de österrikiska kulorna då och då borrhade sig in, spridande massor af gjord åt alla sidor.

Det var ett storartadt skådespel, eller egentligen sorgspel, som här visade sig sig för den utom ståendes blickar.

På ena sidan det österrikiska lägret med sina ljungande kanongap, hotande soldatfyrkanter och till ram här och der brinnande byar; på andra sidan den till hälften nedskjutna staden, mellan hvars brinnande hus och på hvars raserade murar Erik Slanges hjeltmodige bussar skymtade fram som fantastiska, öfverjordiska väsen mot den flammande bakgrunden. och på hvars gator de förskrämda invånare irrade omkring, anropande himmel och helgon om slut på striden eller, knäböjande i templen, lofvade bot och bättring framför de med vigvatten bestänkta altaren.

Max var ej vid godt lynne der han låg på ryggen med hufvudet mot en sten och betänksamt såg upp mot det af flammorna dystert upplysta himlahalfvet. Han tänkte på, hur Andreas Muntz och hans dotter hade det i detta ögonblick, och han ryckte konvulsiviskt till hvarje gång, han såg lågor slå upp åt det håll, der Maria och hennes far bodde.

Joseph var då betydligt lugnare. För hvarje gång, som Max utstötte en klagan tröstade han honom alltid med dessa ord:

»Var du lugn, Max! Du må tro att far och syster äro nog så kloka, att de begifvit sig hemifrån, så snart de märkt, att någon verklig fara är på färde.»

»Gud gifve att du spådde sannt», suckade Max.

Han ämnade just fortsätta, då en af ryttarne som krupit upp på kullen, utbrast i det han afsköt sin pistol utåt fästet:

»Jo, pytt, edra karnaljer! Det går inte så lätt att öfverrumpla oss, som ni tro!»

Alla ryttarne sprungo blixtnabbt upp och ilade fram till kamraten. De kommo också lagom för att mottaga anfallet af ett par hundra österrikare, som under villervallan lyckats smyga sig tätt under muren.

Max och Joseph kämpade i första ledet och lyckades att med sine kamraters hjälp hejda anfallet, till dess Erik Slange i spetsen för ytterligare ett femtiotal ryttare skyndade till de sinas understöd,

Med förlusten af nära nog halfva styrkan måste österrikarne vika tillbaka.

Pustande af ansträngning, lutade sig Max efter stridens slut mot en förkolnad husvägg, när samme personer, som kort förut på Mungatan velat taga Maria bort från det farliga stället, larmande och skrikande ilade förbi ryttarne.

Den gamle gråhåriga gubben, som känt Max sedan dennes födelse, fick nu sigte på honom. Utan att bekymra sig om de andre ryttarne eller om Erik Slange, som hotfullt betraktade honom, liksom vore han en spion, rusade han rakt fram till denne och berättade i några andetag, under hvilka omständigheter han och hans sällskap nyss lemnat Mungatan.

Mer än en gång hade Max sett döden i hvitögat, utan att blinka, sednast för en kort stund sedan, men när den gamle slutat, då bleknade ynglingens kind. Han stapplade fram till den gråhåriga gubben, såg honom stinnt i ögonen och sporde:

»Talar ni sanning, gamle Jakob?»

»Vid min ålder skulle det ej tjena till någonting att fara med en osanning», svarade den gråhåriga allvarsam. »För resten, om du ej tror mig, kan du ju själf öfvertyga dig om, huruvida mina ord äro bara munväder eller ej.»

Sedan Max uppsökt Joseph, gingo båda två fram till Erik Slange och begärde att få undersöka, om gubben Jakob sagt sannt eller ej.

Slange gaf ej genast något svar. Han gick några minuter af och an på den raserade muren och synade, så godt sig göra lät, fiendens anstalter. Han väntade kanske ett nytt och ännu kraftigare anfall, och därför var det icke underligt, att han ej i brådbrasket ville släppa ifrån sig två af sine tappreste bussar.

Efter en stund kom han dock tillbaka till Max och Joseph och sade ifrigt:

»Tag några kamrater med er och rädda så många nödställda, som kunna påträffas, men dröj inte borta längre än som nödigt är.»

Att de båda ynglingarna ej läto säga sig detta en gång till, ligger i sakens natur. Sedan de utvalt någre af de mest handfaste ryttarne, skyndade de bort till Munkgatan.

* * *

En krigshärs värsta plågoris äro marodörerne, det vill säga soldater, som ledsnat vid disciplinen och sammanrotat sig i band, för att på egen hand föra kriget »mot vänner och fiender.» De visade sig aldrig under pågående fältslag, men sedan detta var afgjordt och den hemska tystnaden lägrat sig öfver slagfältet, då framträdde desse plundrare, lika hyenor, och fullbordade, hvad kulor och blanka vapen förut skonat. För dem var ingenting heligt. Rofferi och plundring af de fallne, döde och sårade var deras lösen, och ve den, som gjorde den minsta rörelse, när marodören undersökte honom, döden blef ögonblickligen hans lott.

Under Erik Slanges försvar af Neuberg hade han icke tillräckligt mycket folk att kunna hålla så sträng vakt, som nödigt, vid stadsportarne. Och när dertill kom de hvarje afton förefallande striderna, var det ej underligt, att vakten vid dessa portar ej kunde vara så sträng, som den borde.

Redan straxt efter Banérs ankomst till Regensburg hade marodörband sammanrotat sig och åstadkommit mycken skada i trakten. Dessa band som småningom uppfångades så väl af protestanterne som af de kejserslige, bestodo dels af österrikare på ena sidan, dels

af hessare, lüneburgare och weimarianare på andra sidan, men ingen enda svensk fanns ibland dem.

Ett af detta band hade lyckats smyga sig in i Neuburg, då kanonaden från österrikiska lägret var som häftigast. Under den rådande villervallan bedrefvo desse skurkar allehanda ofog, och det hände icke sällan, att fredlige stadsboar öfverföllos på bakgatorna, mördades och plundrades.

Bland marodörbanden fanns ett, som under ett par månaders tid låtit tala om sig mer än vanligt. Det stod under befäl af en förlupen weimariansk officer, som flytt undan hären af fruktan för straff för begågna, svåra, förbrytelser.

Röde Franz, så kallades nämnde officer, var till den grad fruktad i trakten, att mödrarna till och med börjat skrämma sina barn för honom.

Det var Röde Franz' band, som lyckats smuggla sig in i Neuburg.

Under den förut nämnde kanonaden, då, bland andra, äfven den stuga, i hvilken Andreas Muntz funnit en fristad, blifvit sönderskjuten, hade Röde Franz och hans kamrater passat på, för att göra byte, och vände sig slutligen till Munkgatan, såsom det tacksammaste fältet för deras mordlystnad.

Men vid åsynen af förstörelsen derstädes ryggade marodörerne i förstone tillbaka. Röde Franz eggade likväl sitt folk med den underrättelsen, att det torde finnas ganska ansenligt byte, alldenstund en stor del af stadens befolkning som flytt ur sina raserade hus, hade varit tvungen att taga denna väg. Många hade dervid troligtvis omkommit och om marodörerne endast hade tillräckligt mod att noga undersöka gatan, skulle byte ejsaknas.

Dessa ord hafde plundrarnes alla betänkligheter. Till ett antal af inemot tjugu började de att närmare undersöka Munkgatan.

Max och Joseph hade ej mera än fem ryttare med sig, men desse gingo minsann ej af för hackor. Det var folk, som länge pröfvat på striderne och som ej baxnade för att bestå en dust med fyra eller femmotståndare.

Genaste vägen till Munkgatan från den plats, der

anfallet nyss blifvit afslaget, gick förbi klosterruinen. Utan att akta de faror, som från detta håll hotade, skyndade den lilla truppen framåt mot sitt mål, Andreas Muntz' bostad.

I närheten af ofvan nämnde ruin stötte knektarne på en ensam karl, som, till utseendet liflös, satt på en trappa. En af ryttarne skrek några ord i hans öra, men fick ej något svar. En annan började då att ruska honom rätt eftertryckligt, och då hördes ändteligen detta snäfva svar:

»Låt mig dö här! Jag har ingenting vidare att lefva för — — .»

Den okände hann ej tala till punkt, förr än både Max och Joseph störtade fram, den förre under utropet:

»Min far! Min far!»

»Hvar är Maria?» sporde i ett enda andetag derefter Max. »Hvar är hon?»

Nu ändteligen kom gubben Andreas, ty det var han, till sans igen.

»Maria», sade han, »ja det är just henne jag söker. När jag vid middagstiden gick hemifrån, var allt som det skulle vara, men då jag nu vänder tillbaka — — ja, ni se sjelfve», fortfor han och utsträckte med en förtviflad åtbörd ena handen mot gatan. »Se bara, hvilken förödelse!»

Utan att förlora en enda minut, togo knektarne gubben Andreas emellan sig, och så bar det af igen framåt Mungatan, trots all den förödelse, som der var rådande.

Plötsligt stannade Max och befallde sine kamrater att iakttaga tystnad och försigtighet.

»Sen I det lilla ljustet der framme?» hviskade han och pekade på ett svagt sken, som långsamt flyttade sig hit och dit.

»Ah!» hördes det från knektarnes läppar. »Marodörer!»

»Jo, säkert», inföll Max. »Jag hörde i morgse glunkas om, att Röde Franz skulle smugit sig in hit. Gå bara tyst kamrater, så kanske att vi kunna gripa denne skurk.»

Hållande sig tätt intill hvarandra och med vapnen i beredskap smögo derefter knektarne fram i mörkret, så godt de kunde och utan att göra något buller. Det lilla hit och dit sväfvande ljuset, som än växte till, än aftog, var för dem en god ledstjerna. De behöfde ej nu frukta att förlora de hatade marodörerne ur sigte.

Hyenan kan ej med större noggrannhet snoka efter lik, än Röde Franz och hans afskyvärda sällskap letade efter byte. Fångsten hade dock varit skäligen klen, och detta hade naturligtvis till följd, att deras förut vresiga lynnen blefvo ännu mera vresiga.

I förargelsen sönderbröto de för den skull allt som kom i deras väg, och det väcktes till och med fråga om att sätta eld på husen vid Munggatan. Detta afvärjdes dock af Röde Franz, som, oaktadt sin ilska öfver den misslyckade spekulationen, ändock hade så mycket förstånd qvar att han insåg, att ett dylikt förfarande skulle störta honom och hans band i olycka.

Det dröjde icke länge, förrän marodörerne och knektarne voro blott några alnar ifrån hvarandra, och händelsen fogade, att detta skedde utanför det hus, som Andreas Muntz bebott. Men i följd af mörkret kunde marodörerne ej se Max och hans vänner. Desse deremot sågo, tack vare marodörlyktan, sine motståndare tillräckligt noga, för att kunna öfverraska dem, när tiden var inne.

Plötsligt stannade Röde Franz och lyssnade.

»Vid min själ tror jag inte, att det är någon, som ropar på hjälp», utbrast han.

Marodörerne lyssnade uppmärksamt.

»Jo, det slår allt in, det», svarade en af dem.

En tredje inföll:

»Ropet tyckes komma här ifrån detta instörtade hus.»

I samma ögonblick hördes också ett sakta qvidande, åtföljdt af ett matt:

»Hjelp!»

Max och hans följeslagare hade hvarken kunnat höra marodörernes samtal, emedan det fördes med undertryckta röster, eller det svaga ropet på hjälp, men när de märkte, att fienden gjorde sig redo att undersöka

det instörtade huset, hvars väggar ännu till en del stodo kvar, drogo de sig tillsammans för att kunna anfalla med så mycket större kraft.

»Om de bara ville gå in i huset, så skulle vi snart fånga hela svärmen», hviskade Max till Joseph.

Denne ämnade just på samma sätt besvara denna önskan, när den hastigt blef en verklighet. Marodörerne skyndade in i huset.

»Hör på, gossar», utbrast Max, »är det någon af er som kan få eld hastigt, i fall det skulle behövas?»

»Ja», svarade en jättelik ryttare, »det kan jag.»

»Samla då ihop så många torra stickor som möjligt och hållen er beredde. Vi ska se de skurkarne ordentligt i synen.»

Efter en stunds letande inuti huset, utbrast den marodör, som skötte den lilla lyktan:

»Här är det! Vid alla —.»

»Ah, det är ju bara en kvinna», afbröt en annan.

»Stoppa då ned henne igen», menade en tredje.

»Hon kan inte vara mycket värd!»

Den påträffade var också Maria. Till hennes lycka och räddning hade två grofva takbjelkar fallit i kors öfver hvarandra och derigenom hindrat de nedrasade bräderna att krossa den unga flickan, som låg under de korsade bjelkarne. Men en ohygglig massa jord hotade i stället att begrafva henne lefvande.

Det var förfärliga ögonblick. Hon ansträngde sina lungor och ropade, så mycket hon förmådde, men ingen svarade. Efter ett förtvifladt arbete lyckades det henne att småningom befria sig från en stor mängd af den jord, som hårdt tryckte henne, och hon beslöt derefter att i stillhet afvakta, hvad som komma skulle.

9.

Att beskrifva Marias förskräckelse, då hon vid skenet af den lilla lyktan varseblef de vilda gestalterne och hörde deras samtal, skulle vara fåfängt. Så snart, hon därför blifvit framdragen, kastade hon sig

genast på knä och bad om förskoning, samt berättade under ymniga tårar, hur hon kommit i denna förfärliga belägenhet.

Röde Franz tycktes med ett särdeles välbehag betrakta Marias i sorgen och ångesten dödsbleka, men nu så mycket vackrare, anlete. Sedan han med en påflygenhet, som fullkomligt harmonierade med hans karakter, lyst några gånger öfver den stackars flickan, utbrast han:

»Undersök henne! Hon har kanske pengar eller smycken på sig. Vid sådana här tillfällen kan äfven den till useendet fattigaste vara en guldrufva.»

»Jo, jo, men», svarade en gammal marodör och hånlog, »det plägar nästan alltid vara fallet, att de rikaste ikläda sig lumpor, får att narra oss. De vilja naturligtvis ej dela med sig, men vi känna nog sättet. Ha, ha, ha!»

»Tyst, Hans», förmanade anföraren. »Ditt skratt kan röja oss!»

»Äh, prat!» svarade Hans trotsigt. »Slanges folk har nog att göra, så att vi kunna vara temligen lugna.»

Härefter blef den stackars Maria utan förskoning och trots alla böner och tårar, undersökt in på bara kroppen.

Marodörernes raseri öfver att ej finna hvarken penningar eller juveler, såsom de väntat, gaf sig luft i ohyggliga tillmälen. Värst var dock den ofvannämnde gamle marodören, som till och med hotade att gå handgripligen till väga mot den värnlösa flickan.

Under det detta pågick, hade Max största möda att hålla sine följeslagare i styr. De ville nemligen, först som sist, störta sig öfver marodörerne och nedgöra dem.

»Vi ska' först se hvad de nu ämna företaga», hviskade han. »Men hållen er i ordning och —.»

Hans ord blefvo här afbrutna af den gamle marodören, som med hård stämma utbrast:

»Nå, eftersom hon ej har någonting af värde, så ned med henne igen!»

»Ingenting af värde», svarade Röde Franz och skrattade hånfullt. »Har du blifvit så blind på gamla dagar, gubbe, att du ej ser att hon är vacker? Jag ta'r flickan med mig, det är säkert.»

Fåfånga voro Marias böner och tårar. Röde Franz grep henne i ena armen och en af marodörerna i den andra och på detta sätt släpade de den värlösa ut mot öppningen.

I sin förtviflan uppgaf Maria ett hjertskärande anskri, men i samma ögonblick utropade Röde Franz i det han svängde en lång dolk framför hennes ögon:

»Ett skri till, och jag begrafver denna i ditt hjerta!»

Nu kunde ej Max hålla sig längre, utan gaf tecknet. Ryttaren som var försedd med eldon, slog genast eld, och innan de bestörte marodörerna hunno sansa sig, upplystes stället af den klart brinnande facklan.

»Död åt skurkarne!» ropade Max. »Skona ingen!»

I första förskräckelsen hade Röde Franz släppt Maria. Hon begagnade genast tillfället och ilade sine räddare till mötes.

Marodörerna, som nogsamnt viste, att de ej hade någon pardon att vänta, i fall de lefvande föllo i fiendens händer, beslöto därför att heldre dö här än i galgen. De trängde sig därför tillsammans och inväntade beslutamt angreppet.

Detta lät ej heller länge vänta på sig. Sedan Max placerat den ryttare, som bar facklan, i dörröppningen, på det att stridsplatsen skulle erhålla den nödiga belysningen, angrep han med häftighet marodörerna.

Men det var minsann icke så godt att strida här, ty spillrorna af det nedrasade taket och af de der och hvar nedskjutna väggarna voro till stort hinder.

Flere ryttare föllo, men ännu flere marodörer, och slutligen hade Röde Franz, som erhållit ganska många sår, endast få kamrater kvar. Han försvarade sig dock med en tapperhet och ett dödsförakt, som varit värda en bättre sak.

Max' hela diktan och traktan, sedan han väl öfverlemnad Maria åt fadren, gick endast ut på att komma i handgemäng med Röde Franz, för att, om möjligt, kunna taga honom lefvande. Genom förenade ansträngningar från ryttarnes sida, lyckades det också dem att tränga Franz' kamrater åt sidan.

Max var ej sen att rusa fram och skifta hugg

med Röde Franz. De föllo tätt som en hagelskur, och rasslet af de hvarandra korsande klingorna ljöd så hemskt bland all denna förstörelse.

Marodöranföraren var en skicklig fäktare, och utgången syntes ganska länge oviss. Slutligen mattades dock hans arm, i följd af de sår, han förut erhållit.

Då Max upptäckte detta, fördubblade han sina krafter och gick Röde Franz hårdare på lifvet.

Förtviflad öfver det förestående nederlaget, sökte denne en utväg till flykt. Han tycktes hafva funnit den, men just som han skulle sätta beslutet i verställighet, snafvade han öfver en af de bjelkar, under hvilken Maria legat begrafven.

I blinken var Max öfver honom. Ett väldigt knyt-näfslag i bakre delen af hufvudet gjorde honom för ögonblicket sanslös.

Då en af ryttarne ville göra processen kort och med sitt svärd genomborra marodörhöfdingen, utbrast Max: »Erik Slange får döma honom. Hans dom är dock redan gifven, men för sina illbragders skull skall han —.»

Max uttalade ej meningen, men alla viste hvad han åsyftade med sitt tal.

Inemot halfva antalet marodörer hade fallit. De öfverblifne togos till fånga, och utan dröjsmål skyndade Max och Joseph med sitt byte till Erik Slange. Andreas Muntz och hans räddade dotter följde med för att vara i större säkerhet.

10.

Kampen om Neuburgs raserade murar hade öfvergått till en ursinnighet, som ej bådade godt för den tappre Erik Slange och hans hjeltomodige kamrater. Till råga på olyckan hade kulor och krut tagit slut, så att detta verksamma medel ej fanns att tillgå. Men Erik Slanges bussar voro ändock ej rädlöse. Det

fanns god tillgång på stenar, och desse begagnades så flitigt af kämparne, att de många gånger gjorde åsyftad verkan, nemligen fiendens fördrifvande.

Men till slut insåg dock Slange, att han på sistone måste duka under. Efter en rådplägning tidigt på morgonen den 11 mars afskickades till erkehertigen en parlamentär, som skulle erbjuda dagtingan med vilkor, att Slange och hans bussar fingo fritt aftåga.

Då erkehertigen förnummit detta, syntes han till en början ej obenägen för att bifalla Slanges förslag, men just i dessa ögonblick framträdde svenskarnes onde engel, pater Severinus, som förut haft långa underhandlingar med Leopold Wilhelm, och talade fanatiskt för afslag, samt lofvade att visa österrikarne en väg, på hvilken de i den sista afgörande kampen med säkerhet kunde hoppas på framgång.

Följden häraf blef den, att budbäraren afskedades med det svar, att någon dagtingan ej kunde bifallas. Slange skulle gifva sig på nåd och onåd.

Denne stod, omgifven af sine tappre, på den mest hotade och svagaste punkten på muren, när parlamentären kom tillbaka.

»Nå» utropade Slange, redan innan budbäraren hann fram, »hvad svar fick du?»

Budbäraren förtäljde omständligt, hur han blifvit mottagen i österrikiska lägret och slutade sålunda:

»Och hade inte den sakramenskade munken, hvilken ansigte jag tycker mig förut ha sett, varit närvarande, skulle nog erkehertigen gått in på förslaget.»

En harmens rodnad flög öfver Erik Slanges anlete, då han utbrast:

»Nå, väl, kamrater! Viljen I gifva eder utan strid?»

»Nej, nej!» ljöd det enstämmit från allas läppar.

»I viljen då såsom *en* man stå eller falla omkring mig?»

»Ja, ja!» hördes det ännu kraftigare. »Förr döden, än vanäran!»

När Erik Slange hörde dessa ord och såg den endrägt, som var rådande bland hans folk, sköt en blyxt af stolthet och glädje ur hans ögon, och han utropade,

under det han svängde det segervana svärdet öfver sitt hufvud:

»Nå, mine herrar österrikare, då ska' vi ännu en gång lära er, hur ärlige krigsmän veta att segra eller dö!»

Dessa med kraftig stämma uttalade ord motogos med ett hurrarop, hvaraf ljudet trängde långt inåt staden. En luthersk prest framträdde derefter och beredde genom nattvardens utdelande den lilla hjälteskaran till det sista blodsarbetet. Sedan detta var gjort, gick Slange och hans befäl omkring och tryckte rörd allas händer.

Då han kom fram till Max och Joseph, sade den först nämnde:

»Gif oss plats i klosterruinen derborta.»

»Hvarför det?» sporde Slange förvånad. »Derifrån väntar jag ej anfallet.»

»Men jag anar, att det ska' komma också derifrån», inföll Max. »Den munk, som parlamentären såg hos erkehertigen, kunde ej vara någon annan än pater Severinus, och utan tvifvel är det hans mening att på denna väg falla oss i ryggen. Dessutom har jag en särskild räkning att uppgöra med honom.»

»Nå, gå dit då», svarade Erik Slange. »Hur många man behöfver du?»

»En tjugo stycken så der.»

Slange endast nickade god mening, då han med hastiga steg aflägsnade sig för att ordna försvaret.

En stund derefter voro Max och hans följeslagare på väg till klosterruinen, der de gömde sig, så godt de kunde.

* * *

Den sista striden lät ej länge vänta på sig. Österrikarnes täta kolonner marscherade fram med stormsteg. Inga kulor mötte dem. Hvad ville detta säga? De sågo likväl försvararne på muren.

Orsaken var, såsom vi veta, den totala frånvaron af både kulor och krut hos Erik Slanges hjälteskara.

Inom kort hade österrikarne inträngt i staden, och

länge dröjde det icke, förrän Slange var omringad. Men detta oakadt var han besluten att kämpa, så länge han, såsom han förut sagt, hade sin högra arm i behåll. Och han kämpade på Neuburgs raserade murar med samma hjeltemodiga dödsförakt, som den spartanske Leonidas i passet vid Thermopyle.

Max och hans lilla skara hade ej länge varit på sin post, förrän en stark afdelning österrikare närmade sig klosterruinen.

»Jo, jo men, hvad var det jag sade», utbrast Max. »Se der», fortfor han och pekade på en i första ledet gående person, iklädd munkkåpan, »der går munken. Honom ska' vi försöka först och främst komma åt, gossar.»

Österrikarne närmade sig med stormsteg. De klättrade vigt uppför den jordvall, utför hvilken pater Severinus gjordt sin halsbrytande kullerbytta och voro snart vid ruinen.

Men nu reste sig plötsligt den lilla hjelteskaran der inom, och de första österrikiska leden kastades hals öfver hufvud ned för vallen igen.

Dock andra trädde i stället, och för den väldiga öfvermakten måste den lilla skaran vika längre inåt ruinen.

Härunder trängde ett anskri till Max' öron. Då han vände sina blicker åt det hållet, såg han Andreas Muntz och hans dotter, som tillbringat natten i ruinen, fly af alla krafter till den plats, der han stod. Men bakom dem syntes ett led österrikare, och i spetsen för desse pater Severinus, som afkastat munkkåpan, för att så mycket lättare kunna hinna upp de flyende.

»Följ mig», sade Max dystert. »Jag anar att detta blir vår sista strid.»

Och den striden blef förfärlig. Med venstra armen slingrad omkring Marias lif kämpade Max som en jätte och fällde den ene österrikaren efter den andre.

Plötsligt hördes bakom honom ett rop:

»Jag dör! Skydda min dotter!»

Det var Andreas Muntz, som föll för en österrikisk kula.

Maria ville slita sig ifrån Max för att mottaga

fadrens sista suck, men ynglingen höll henne kvar. Han ville dö tillsammans med *henne* åt hvilken han gifvit sin första och enda kärlek.

Och han fick dö med henne. Plötsligt blef den unga flickans ansigte hvitt som snö, och, utan att låta höra ens en suck, sjönk hon tillsammans.

I det samma hördes en ilsken stämma utropa:

»Jag har hållit ord. Han skulle ej få ega henne!»

Max varseblef nu pater Severinus. Trots de bajonetter, som mötte honom, banade han sig väg fram till munken, och innan denne hann skynda undan, hade Max' väldiga slagsvärd klufvit hans hufvud.

Max drog sig derefter tillbaka till den älskades lik, och detta försvarade han länge mot de påträngande fienderne. Men slutligen föll äfven han, i döden omfamnande sin första kärleks föremål. Ej lefvande, utan döde fingo de ega hvarandra.

Äfven Joseph föll och med honom de återstående kämparne, hvarefter österrikarne bröto in i staden från den sida, der Röde Franz' och hans kamraters kroppar dinglade i galgarne.

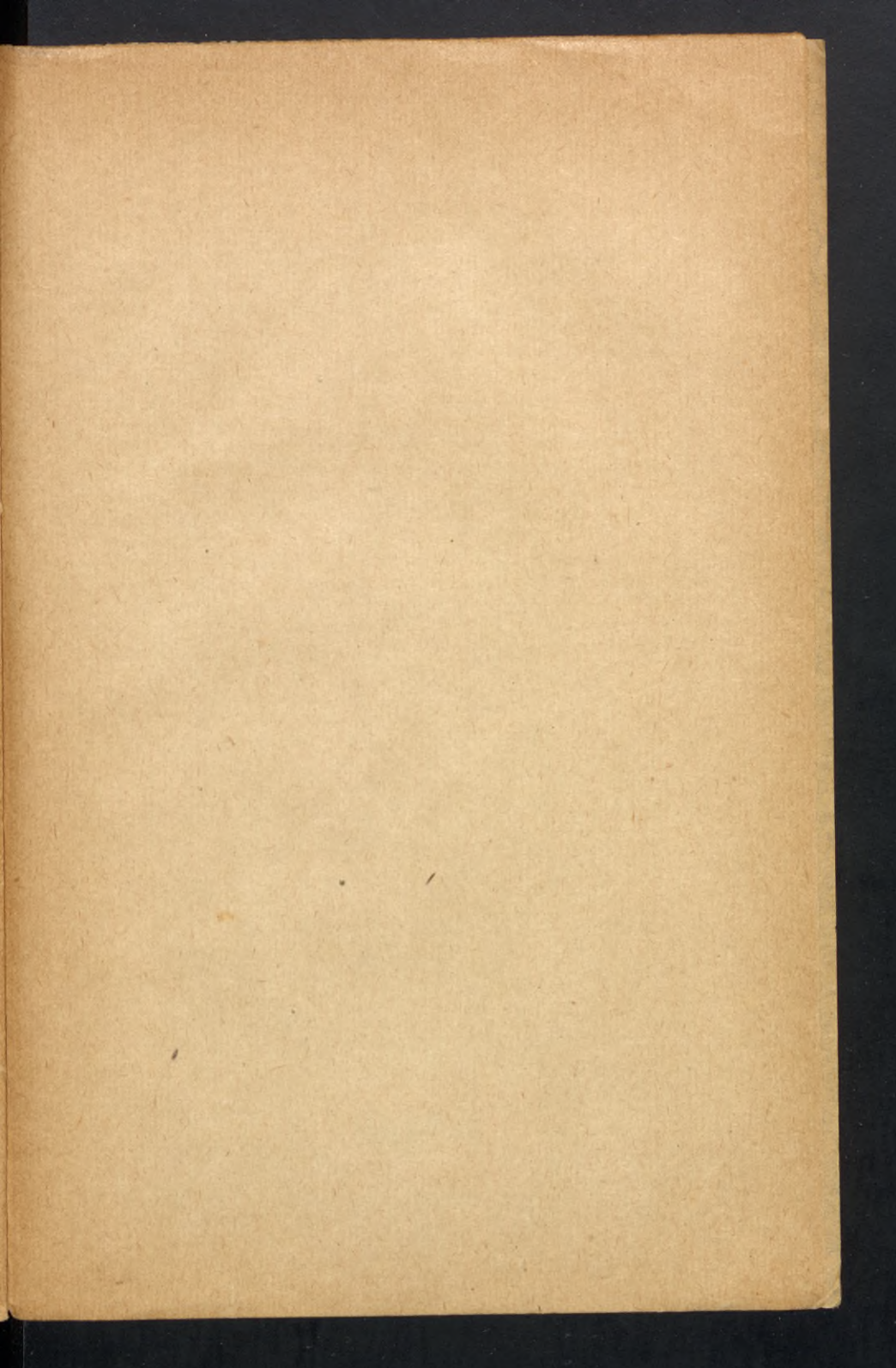
Erik Slange måste till slut gifva sig. Han och hans folk blefvo fångar, sedan de i nära fyra dagar med exempellös tapperhet motat hufvudstyrkan af den österrikiska hären och derigenom räddat den återtågande Banér. Och efter denna bragd har historien tilldelat honom det väl förtjenta hedersnamnet: »den svenske Leonidas.»

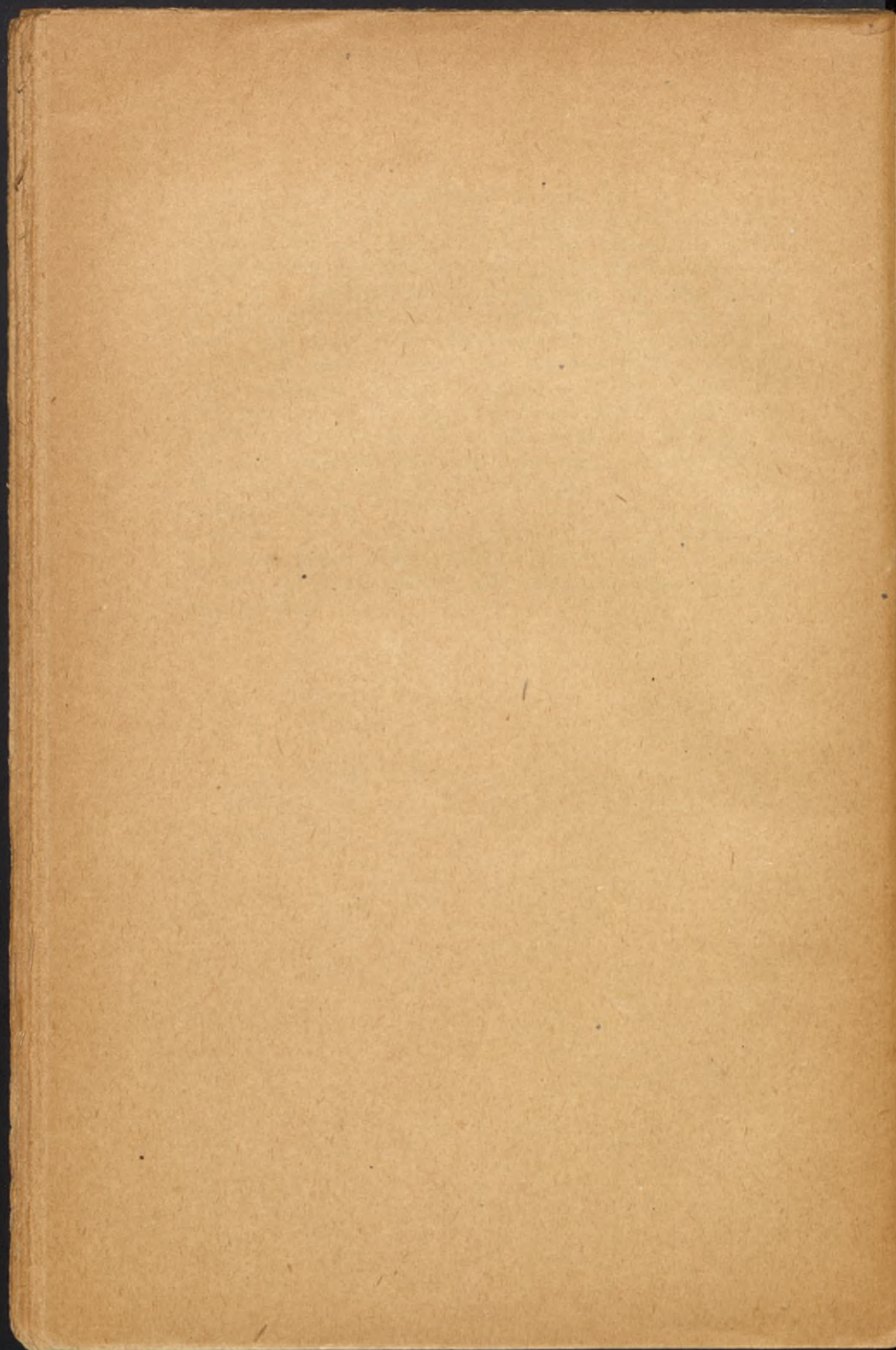
På Neuburgs lilla kyrkogård jordades sedermera de stupade kämparne i en gemensam graf. Dock icke alla, ty Andreas Muntz med son och dotter samt hennes trolofvade Max fingo en gemensam graf på kullen, der ett litet träkors under långliga tider berättade för vandrarne de jordades korta lefnadssaga.

Men minnet af denna korta jättestrid har ännu icke förbleknat. Sorgespelet i Neuburg skall alltid stå såsom ett hjeltedåd såväl i denna stads, som i svenska krigarhistoriens annaler, och länge skall det tvifvelsutan dröja, innan vår krigshistorias tideböcker hafva att uppvisa en strid, som, i betraktande af fiendens stora öfver-

lägsenhet, kan i uthållighet mäta sig med det hjeltemodiga försvaret af Neuburg och dess nedskjutna vallar. Denna strid är, äfven i strategiskt hänseende, af den aldra största betydelse, ty just genom Erik Slanges envisa och ihärdiga motstånd lyckades det Johan Banér att lyckligt verkställa sitt återtag och derigenom rädda den under hans befäl stående protestantiska hären.

Ären gingo; slägte efter slägte myllades ned i den tysta hvilostad, hvarifrån ingen mer vänder tillbaka, men till den lilla, af lummiga träd öfverskuggade, kullen vallfärdade mången gång Neuburgs invånare. Och mer än en gång berättade här någon gammal kvarleva från äldre tider huru det tillgick vid stadens försvar mot erkehertid Leopold Vilhelm, samt om de fyra, som lågo gömda i den grönskande kullen, och om den trogna kärlek, som endast döden kunde afbryta. Den hade istället funnit sitt rätta urhem, der ingen oro och ingen sorg mera råder.

1001850917

